

ZÁPIS ze 14. jednání

Výboru pro zdravotnictví a bydlení ZHMP konaného dne 12. 10. 2017 v 15:00 hod.

1. patro, místnost č.135, Nová Radnice, Mariánské nám. 2, Praha 1

Přítomni: PhDr. Helena Briardová, Doc. Ing. Mgr. Martin Dlouhý, Dr., MSc., Ing. Miloš Růžička, MgA. Eliška Kaplický Fuchsová, Mgr. Daniel Štěpán, Mgr. Ondřej Počarovský, Ing. Jarmila Bendová

Omluveni: Bc. Libor Hadrava, PharmDr. Petr Fífka

Nepřítomni: viz omluveni

Hosté: Ing. Lukáš Jelínek, vedoucí Národní referenční laboratoře pro neionizující elektromagnetická pole a záření

Jednání řídil: Ing. Miloš Růžička, předseda Výboru pro zdravotnictví a bydlení ZHMP

Text zahájení:

Začátek jednání v 15:00 hodin.

Předseda Výboru pro zdravotnictví a bydlení ZHMP přivítal všechny přítomné. Oznámil, že se z jednání omluvili dva členové výboru a konstatoval, že výbor je usnášeníschopný.

Dále sdělil, že navrhuje za ověřovatele zápisu pana Mgr. Daniela Štěpána a přistoupil k projednávání jednotlivých bodů programu.

Schválený program:

Bod	Věc
1.	Úvod
1.1.	Schválení programu jednání, volba ověřovatele zápisu
1.2.	Schválení zápisu z minulého jednání
2.	Problematika neionizujícího záření, limity, vliv na zdraví obyvatel
3.	Souhrnná informace o tiscích schválených RHMP
4.	Souhrnná informace o tiscích předkládaných k projednání ZHMP
5.	Různé

K jednotlivým bodům programu:

1. Úvod

1.1. Schválení programu jednání, volba ověřovatele zápisu

Předkladatel: Ing. Miloš Růžička, předseda Výboru pro zdravotnictví a bydlení ZHMP

Usnesení č. U-VZ-0048

Výbor pro zdravotnictví a bydlení ZHMP

I. schvaluje

program 14. jednání a ověřovatele zápisu, kterým je pan Mgr. Daniel Štěpán

přijato jednomyslně pro: 6 proti: 0, zdržel se: 0, mimo místnost: 0.

1.2. Schválení zápisu z minulého jednání

Předkladatel: Ing. Miloš Růžička, předseda Výboru pro zdravotnictví a bydlení ZHMP

Usnesení č. U-VZ-0049

Výbor pro zdravotnictví a bydlení ZHMP

I. schvaluje

zápis z 13. jednání výboru ze dne 7. 9. 2017

přijato jednomyslně pro: 6 proti: 0, zdržel se: 0, mimo místnost: 0.

Na jednání výboru se dostavila v 15:15 hodin paní Eliška Kaplický Fuchsová.

2. Problematika neionizujícího záření, limity, vliv na zdraví obyvatel

Předkladatel: Ing. Miloš Růžička, předseda Výboru pro zdravotnictví a bydlení ZHMP

Ing. Miloš Růžička, předseda Výboru pro zdravotnictví a bydlení ZHMP: Přivítal hosta pana Ing. Lukáše Jelínka ze Státního zdravotního ústavu a požádal ho, zda by mohl členy výboru provést rámcově tématem neionizujícího záření ve vztahu k expozici člověka s tím, že dále by byly řešeny především dotazy jednotlivých členů výboru.

Ing. Lukáš Jelínek, SZÚ NRL: Uvedl, že problematika ochrany zdraví před neionizujícím zářením je velmi široká, neboť jsme zcela obklopeni tímto zářením. Jedná se o rozsah od statických frekvencí až po ultrafialové záření. Rozsah je tedy enormní. Na druhou stranu sdělil, že co se týká komunálního prostředí, tak jsou rizika velmi malá (vysvětlení pojmu – „komunální prostředí“ jedná se o místo, kde nejsme v pracovním poměru v prostředí zařízeném technikou, která vyzařuje neionizující záření). Rizikům se tedy vystavujeme spíše v pracovním prostředí.

Dále vysvětlil pojem ionizující záření, což je vše, co má frekvenci vyšší než ultrafialové záření, tedy typicky rentgenové záření. Tím se zabývá ústav pro Jadernou bezpečnost. SZÚ NRL se zabývá pouze tím, co je pod ultrafialovým zářením.

Upozornil na to, že spousta informací na internetu, která straší neionizujícím zářením, nejsou podložena na odborných faktech a uvádí mnohdy i vědomé nepravdy. Velmi často se jedná o různé fámy např. jak informace o tom, že voda ohřátá v mikrovlnné troubě zabije rostliny. Což je zcela nesmyslné a tato různá tvrzení nejsou vůbec nijak vědecky podložena.

Často se zapomíná na to, co to je ochrana zdraví. Ochrana zdraví je ochrana proti účinkům, které mají vliv na zdraví. Pokud záření jemně pohne s jedním atomem v těle člověka, to nemá vliv na lidské zdraví. Je potřeba si říci, že fyzikálních účinků na člověka je celá řada, ale účinků, které mají negativní vliv na zdraví je skutečně velmi málo.

Dále uvedl, že se často hovoří o principu předběžné opatrnosti, který zjednodušeně říká „my o tom působení moc nevíme a proto buďme raději opatrní“. Uvedl, že toto vnímá SZÚ za zavádějící, protože k tomuto tématu máme informací hodně. Je pravdou, že nic není naprosto bezpečné. Bezpečnost znamená, že se musí dokázat, že něco nemá žádné negativní účinky. To není možné dokázat u ničeho. Vždy existuje riziko, že nevíme všechno. Musíme tedy pracovat s rizikem a jeho mírou. A v tomto případě je však riziko nepatrné.

MgA. Eliška Kaplický Fuchsová: Položila dotaz na limity neionizujícího záření v ČR ve vztahu k limitům tohoto záření v EU. Tedy jaké je porovnání našich limitů v porovnání s jinými evropskými státy. Uvedla, že leckde v zahraničí se např. nepoužívá wi-fi a mobilní telefony ve školách apod. Je tedy otázka, zda se tímto srovnáním a možná i odlišnými přístupy někdo zabývá či nikoliv.

Ing. Lukáš Jelínek, SZÚ NRL: Sděлил, že rozhodně nelze souhlasit s tím, že by se tomuto tématu nevěnovala pozornost. Naopak je třeba poukázat na legislativní historii v ČR. V r. 2000 jsme byli jedinou zemí v Evropě, která měla k této otázce legislativu. Vzali jsme expoziční limity mezinárodní organizace ICNIRP, což je organizace, jejíž limity jsou doporučené WHO. Po nás to pak převzala prakticky celá Evropa.

Mgr. Daniel Štěpán: Snad v r. 2008 byla údajně zrušena Národní referenční laboratoř p. Musila, která odmítla přistoupit na tyto evropské normy. My jsme v té době měli normu $4,3 \text{ V/m}^3$ elektromagnetického pole, Itálie má 6 V/m^3 , Lucemburk má 3 V/m^3 , Salzburk má $0,6 \text{ V/m}^3$, a my máme nyní 58 V/m^3 .

Ing. Lukáš Jelínek, SZÚ NRL: Uvedl, že to je zavádějící. Ukázal mapku zemí, které mají naprosto stejné limity jako my a mají je dané legislativně (modré země), dále země, které používají stejné limity jako my, ale jen v rámci doporučení (fialové země) a jen několik zemí (oranžové země) mají odlišné limity. Národně mají třeba stejné limity jako my, ale v některých regionech např. v Itálii je mají přísnější. Mají to tedy jen některé oblasti. To legislativa ČR vůbec nepřipouští. Důležité je, že limity vychází z evropských doporučení.

Mgr. Daniel Štěpán: Doplnil přednášejícího s tím, že dle předkládané mapky má Francie stejné limity jako ČR, ale ta samá Francie zakázala mobilní telefony ve školách pro děti do 14 let. Francouzské ministerstvo varuje před užíváním mobilních telefonů. V Anglii rovněž, v Itálii také. „Proto stále nerozumím tomu zvýšení limitu ze 4,3 na 58. Jak je to možné? Osobně to vnímám za nepochopitelné“ sdělil. Dále poukázal na závěry konstatované v některých zemích ve vztahu ke karcinogenním vlivům neionizujícího záření.

Ing. Lukáš Jelínek, SZÚ NRL: Uvedl, že limity jsou stejné. Liší se pouze odlišným způsobem výpočtu, dělením časem. Současná vyhláška pokryla celé pásmo neionizujícího záření a nepřijala dlouhodobé účinky, protože nikdy nebyly prokázány. Zrovna Francie má úplně stejné limity jako my. Dále uvedl, že na několika jednáních Evropské komise se probíraly rozdíly v limitech. „Itálie např. zavedla nižší limity a lidé chtěli ještě nižší. Tady je problém v tom, kdo řekne, jaký limit je v pořádku a jaký v pořádku není. Pokud nastavíte velice nízké limity a nepodložíte je žádným věcným zdůvodněním, tak se lidé budou obávat ještě víc. Např. Německo má zcela shodné limity jako my, tedy těch 58.“, uvedl.

Mgr. Daniel Štěpán: Řekl, že negativně vnímá, že jsme v r. 2000 přistoupili ke svévolnému zvýšení limitů.

Ing. Lukáš Jelínek, SZÚ NRL: Reagoval tím, že zvýšení vychází z doporučení Evropské komise. Sděлил, že dlouhodobé účinky se sledovaly cca 70 let, k tématu existuje asi 15 tis. publikací a nikdy se nepřišlo na to, že by neionizující záření mělo dlouhodobé účinky. Důležité je, že WHO dala mandát ICNIRP k tomu, aby se doporučily limity všem členům WHO. Proto se stalo to, co se stalo v r. 2000. Limity se rozšířily. Nebyl jediný důvod, proč nedůvěřovat této organizaci. V r. 2000 tak vznikl první předpis, pomocí kterého se dá

kontrolovat expozice člověka neionizujícím záření. I ve starém předpisu byl limit 50, ale pro krátkodobou expozici. Pro dlouhodobou expozici byly limity nižší, ale vzhledem k tomu, že se nikdy neprokázaly dlouhodobé účinky, tak ta dlouhodobá expozice postrádala smysl a vzala se ta krátkodobá. Limity se tedy nezvýšily, jen se nepřistoupilo k dlouhodobým účinkům. ČR vychází z limitů podložených vědeckými poznatky a nikoliv z limitů vycházejících např. z politické vůle.

Mgr. Daniel Štěpán: Dotázal se, zda trochu nepokulháváme v tom, abychom se v této oblasti přece jen přiklonili k principu předběžné opatrnosti a naslouchali varováním ze zahraničí.

Ing. Lukáš Jelínek, SZÚ NRL: Reagoval poukazem na 70 let vědeckých poznatků v této oblasti.

Jednání výboru opustila v 15:40 hodin paní Eliška Kaplický Fuchsová.

Mgr. Daniel Štěpán: „Osobně mi jde hlavně o děti ve školách. Děti jsou náchylnější. Proč se k této věci takto staví v zahraničí a u nás ne?“

Ing. Lukáš Jelínek, SZÚ NRL: Zdůraznil, že většina postupuje jako my. „Pokud nějaké omezení udělalo nějaké město či region je to možné, ale nejsem si vědom, že by něco takového probíhalo na státní úrovni“, uvedl.

Ing. Jarmila Bendová: Dotázala se na rizika neionizujícího záření pro děti.

Ing. Lukáš Jelínek, SZÚ NRL: Uvedl následující: „Vědecké závěry jasně říkají, že dlouhodobé účinky nejsou prokázány. To, co platilo do teď, platí i dnes. Vzali se dlouhodobé studie a žádná z nich nepotvrdila dlouhodobé účinky. Nikdy u nějaké z takových skupin jako jsou děti, nebylo prokázáno větší množství nádorů či jiných onemocnění, které by souvisely s elektromagnetickým polem. Nikdy nebyl u neionizujícího záření prokázán karcinogenní potenciál. Z tohoto důvodu by se v této problematice neměl používat princip předběžné opatrnosti, který se používá pouze u agend nedostatečně prokázaných. Proto zde princip předběžné opatrnosti není na místě. Máme zhruba 15 tis. vědeckých publikací, které prokazují, že užívané limity jsou v pořádku.“

Jednání výboru opustil v 15:50 hodin pan Ondřej Počarovský.

Ing. Miloš Růžička, předseda Výboru pro zdravotnictví a bydlení ZHMP: Dotázal se, jak přistupuje SZÚ potažmo stát k rozsouzení daného stavu. Tedy kdo je oprávněn vědecky vyhodnotit a rozsoudit podklady, které hovoří pro a podklady, které hovoří proti. Navíc WHO hovoří o tom, že nebudou tyto rozpory soudit a říkají, že odpovědnost za přístup v této věci je v kompetenci národních států. Tedy stát by měl určit, co je rizikové a co nikoliv. Zeptal se, kdo zastává v ČR tuto práci a dále se dotázal, zda Státní zdravotní ústav má akreditaci i k vědecké práci.

Ing. Lukáš Jelínek, SZÚ NRL: Sdělil, že SZÚ určitě má akreditaci k vědecké práci. Dále reagoval na sdělení, že si máme jako stát rozhodnout o tom, co je bezpečné a co je nebezpečné. Na to uvedl: „Musím říci, že zde se jedná o fyziku, jedná se o dané věci. ČR republika nemůže rozhodovat o tom, zda fyzikální zákony platí či neplatí. Ty prostě platí. Nemůžeme si vzít z dané věci pouze to, co nám vyhovuje. Limity jsou výsledkem vědeckých zjištění (což je rozsah oněch cca 15 tis. vědeckých prací) v průběhu velmi dlouhé doby. Existuje tým lidí, který vyhodnocuje tyto vědecké zprávy. Výsledkem je zjištění, že limity jsou dobré a lze je doporučit. Věda jasně říká, že toto jsou limity, které jsou bezpečné. Je samozřejmé, že pokud mám limity na cokoli a vím, že nějaká úroveň je bezpečná, tak je otázka, proč by měly být takové limity snižovány.“

Ing. Miloš Růžička, předseda Výboru pro zdravotnictví a bydlení ZHMP: Uvedl, že i v minulosti se věda dokázala mýlit. Věda říkala, že je Země placatá, později připustila, že je kulatá. Věda není nic statického. Vyjádřil souhlas s tím, že by rozhodnutí mělo mít vědecký podklad. Důležitý je samozřejmě jednak vědecký pohled na věc, ale i porovnání, jak postupujeme u nás, jak v zahraničí, jakož i celkové přemýšlení nad aktuálními poznatky. Závěrem se dotázal, zda pochopil správně, že v ČR přejímáme poznatky ICNIRP.

Ing. Lukáš Jelínek, SZÚ NRL: „Ano, je to tak. Přebíráme tyto výsledky, protože považujeme za nadbytečné se zabývat něčím, co už bylo uděláno, dokázáno. Není potřeba práci dublovat, opakovat.“

Mgr. Daniel Štěpán: „Pokud se dívám na mapu ostatních zemí, tak přesto musím konstatovat, že některé jiné země a ministerstva dbají na předběžnou opatrnost. Je otázka, zda byste k této problematice neměli přistoupit nějak obdobně. Je zde přece nějaká možnost, že prozřeme a řekneme si, že je vše trochu jinak.“

Ing. Lukáš Jelínek, SZÚ NRL: „Tohle je v gesci MZ ČR a tam se můžete na cokoliv dotázat. Problematiku řeší samozřejmě také naše laboratoř.“

Ing. Miloš Růžička, předseda Výboru pro zdravotnictví a bydlení ZHMP: Sdělil, že se domnívá, že se jedná převážně o úřední osoby. Pokud mají tyto zodpovídat nějaké dotazy, pak jde také o to, zda mají tito úředníci možnost obrátit se na nějakého vědeckého pracovníka.

Ing. Lukáš Jelínek, SZÚ NRL: Vyjádřil domněnku, že jsou zde v této oblasti cíleně překrucované informace. Problematika je celkově vytrhována z vědeckého pojetí věci. Sdělil, že víceméně v zahraničí zastávají stejné závěry jako on. Uvedl příměr s vědeckými závěry – jak bylo řečeno, že nejdříve bylo tvrzeno, že je Země placatá, pak se vědecké závěry posunuly a bylo konstatováno, že je Země kulatá. S neionizujícím zářením to může být obdobně. Nejprve byl limit 4,3 a pak došlo k dalším vědeckým zjištěním a je limit 58. Znovu zdůraznil, že SZÚ vychází z vědeckých zjištění, nikoliv politických a ta říkají, že použití předběžné opatrnosti je v této problematice nadbytečné. Předběžná opatrnost s sebou nese nepříjemnou sociální rovinu, kdy se lidé zcela zbytečně obávají, čímž si mohou zcela nadbytečně přivodit psychosomatické potíže. Ví se, že předběžná opatrnost tyto potíže zhoršuje. Pokud snížíme limit, budou se lidé ještě více obávat a opět se ptát, proč nedochází ještě k většímu snížení. Přitom takové snižování nebude mít reálný vědecký podklad a bude otázkou, podle čeho se bude vhodná míra hledat.

Ing. Miloš Růžička, předseda Výboru pro zdravotnictví a bydlení ZHMP: Uvedl, že s tímto nemůže zcela souhlasit. Vyjádřil obavu, že se zkresluje pohled na věc tím, že je tu nějaká věda s pohledem na svět a občané s jiným pohledem na svět. Uvedl, že to tak nevnímá a domnívá se, že ani věda není zcela jednotná.

Mgr. Daniel Štěpán: Řekl, že jednoznačně vnímá, že se věda a její vědecké závěry vyvíjí a to je potřeba neopomíjet. „Za 10 let můžeme tuto problematiku vnímat zcela odlišně“, uvedl.

Ing. Lukáš Jelínek, SZÚ NRL: „Je třeba si říct, co je ochrana zdraví. Ta musí mít nějaké hmatatelné limity, tedy řízení toho, před čím se chráníme. Není možné říct, že je to něco vágního. Tato hodnota je legislativně upravená. Co bude za 10 let, nikdo netuší. Na druhou stranu pokud něco zkoumáme 70 let, tak asi toho víme hodně a můžeme říci, co je z hlediska našich současných poznatků bezpečné. A s touto znalostí můžeme přistoupit k nějakým limitům.“

Dále doplnil ještě technickou věc. Uvedl, že elektromagnetické pole je jednou z nejprozkoumanějších částí fyziky, proto se jednoduše počítá. V absolutní většině případů není potřeba provádět měření. Požadovat někde měření je méně přesné než výpočet a to proto, že základová stanice si reguluje svůj výkon podle počtu uživatelů. Stanice může klidně vysílat jen desetinovým výkonem, zatímco při propočtu vezmeme nejvyšší výkon, což má z hlediska hygienických limitů větší vypovídací hodnotu.

Mgr. Daniel Štěpán: „Když jsme měli limit 4,3 a nyní máme 58 má to nějaký vliv na vzdálenost jednotlivých vysílačů mezi sebou?“

Ing. Lukáš Jelínek, SZÚ NRL: Odpověděl, že prakticky ne. „Situace je taková, že se málokdy v komunálním prostředí dostanete nad 10 V. Určité zhoršení může být zaznamenáno v podkrovních bytech v sedlových střeších. Tudiž víceméně by nebyl problém dodržet např. limity italské. Nicméně i tak vnímám, že není třeba snižovat něco pod hranici, kterou dle poznatků vnímáme za bezpečnou.“

Každopádně každý, kdo by potřeboval v této problematice nějaké informace, může napsat na SZÚ nebo MZ ČR podnět s konkrétním dotazem, neboť součástí naší agendy je i odpovídání na dotazy v této problematice.“

Ing. Miloš Růžička, předseda Výboru pro zdravotnictví a bydlení ZHMP: Učinil shrnutí řečeného. Sdělil, že je zřejmé, že žijeme ve všude přítomném elektrosmogu. Zatížení se za posledních 20 let se zvyšuje, používáme zařízení každodenně, je mnohem plošnější, výkonnost přenosů se zvyšuje.

Ing. Lukáš Jelínek, SZÚ NRL: Souhlasil, ale současně doplnil, že úroveň elektromagnetického pole není nijak vyšší než před 20-ti lety. Např. největší vysílače jsou televize, uvedl. „Přechod na digitální vysílání snížilo elektromagnetické záření 10 x. Žižkovský vysílač míval skoro 300 kw a teď má 20 kw. Přechod na 5G bude znamenat, že úplně zmizí velké základnové stanice a základnové stanice budou úplně všude, v telefonních budkách, na zastávkách. Budou to 1 nebo 0,5 w vysílače, místo 60 w vysílačů, ale budou úplně všude. Není pravda, že se se zahuštěním provozu nutně zvýší expozice. Je třeba si uvědomit, že elektromagnetické pole je všude přítomné, i kdybychom vypli všechny tyto vysílače. Elektromagnetické pole je třeba i infračervené záření.“ Odmítl použití pojmu elektrosmog a konstatoval, že se jedná o neutrální fyzikální veličinu, které není třeba přidávat nějaká negativní označení.

PhDr. Helena Briardová: Uvedla, že i fyzikální veličina může mít jak pozitivní význam, tak může mít i negativní dopady a proto použití tohoto pojmu při vyjádření negativního vlivu považuje za korektní.

Ing. Lukáš Jelínek, SZÚ NRL: Reagoval tím, že je potřeba lidi nestrašit zbytečně, protože i psychosomatika může způsobit závažné zdravotní problémy. Rizika by se měla říkat jen tak, jak jsou. Tedy nepřikrášlovat je, ale ani nebagatelizovat. Uvedl příměr rizika rakoviny z používání mobilního telefonu a pádu stromu v lese při bezvětří. Také uvedl, že se domnívá, že bychom měli rizika řešit, a to rizika závažná, kam dle jeho názoru nelze zařazovat vliv elektromagnetického pole na lidské zdraví.

Ing. Miloš Růžička, předseda Výboru pro zdravotnictví a bydlení ZHMP: Poděkoval Ing. Jelínkovi za jeho příspěvek a přešel k dalšímu bodu programu.

Usnesení č. U-VZ-0050

Výbor pro zdravotnictví a bydlení ZHMP

I. bere na vědomí:

informace o problematice neionizujícího záření, limitech, vlivech na zdraví obyvatel

přijato pro: 5, proti: 0, zdržel se: 0, mimo místnost: 0.

3. Souhrnná informace o tiscích schválených RHMP

Předkladatel: Ing. Miloš Růžička, předseda Výboru pro zdravotnictví a bydlení ZHMP

Usnesení č. U-VZ-0051

Výbor pro zdravotnictví a bydlení ZHMP

I. bere na vědomí:

informace o předložených tiscích schválených RHMP

přijato jednomyslně, pro: 5, proti: 0, zdržel se: 0, mimo místnost: 0.

4. Souhrnná informace o tiscích předkládaných k projednání ZHMP

Předkladatel: Ing. Miloš Růžička, předseda Výboru pro zdravotnictví a bydlení ZHMP

Členové výboru vzali na vědomí tisky, které spadají do působnosti VZB ZHMP a jsou předkládány k projednání ZHMP.

Bylo přistoupeno k následujícímu hlasování.

Usnesení č. U-VZ-0052

Výbor pro zdravotnictví a bydlení ZHMP

I. bere na vědomí:

předložené tisky

přijato jednomyslně, pro: 5, proti: 0, zdržel se: 0, mimo místnost: 0.

6. Různé

Ing. Miloš Růžička, předseda Výboru pro zdravotnictví a bydlení ZHMP: Dotázal se, zda jsou nějaké podněty k dalšímu jednání výboru. Dal členům výboru k úvaze, zda mají zájem na dalším pokračování dnešního ústředního tématu.

Poděkoval členům výboru za jejich účast a ukončil jednání tohoto výboru.

Jednání řídil:

Ing. Miloš Růžička
předseda Výboru pro zdravotnictví
a bydlení ZHMP

Zapsala:

JUDr. Eva Slavíková
tajemnice Výboru pro zdravotnictví
a bydlení ZHMP

Ověřil:

Mgr. Daniel Štěpán
místopředseda Výboru pro zdravotnictví
a bydlení ZHMP